

ISTORIOGRAFIE

O comoară a muzicologiei românești ce-și așteaptă valorificarea Fondul *George Breazul* din cadrul bibliotecii Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor (II)

Vasile Vasile

După datele preliminare, reflectând unele dintre **formele de constituire a fondului *George Breazul***, necesare pentru explicarea mării deschideri enciclopediste a muzicianului român, ajungem la prezentarea a ceea ce poate numi o mină de aur a muzicologiei românești **fondul *George Breazul* din cadrul bibliotecii Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor**.

Este vorba despre un imens fond de carte, manuscrise, partituri și documente inventariate de văduva muzicianului, profesoara Georgeta Breazul, considerată, pe bună dreptate o adevărată Penelopă – ca și văduva eminentului cărturar Leca Morariu, prezentată ca atare în recenta restituire a celei mai documentate monografii închinată lui Ciprian Porumbescu și ilustrului său părinte – considerat și la propriu și la figurat – Iraclie Porumbescu.

Georgeta Breazul a cunoscut cel mai bine acest fond. L-a grupat pe criterii tematice; din păcate, între timp această așezare a fost desființată, îngreunând în prezent accesul direct la anumite materiale ce urmau să alimenteze importante subiecte ale cercetătorului. Cea mai importantă pierdere a desființării acestei clasificări, de la care a rămas doar un registru cuprinzând tematica vastă avută în vedere de Doamna Georgeta Breazul, constă în faptul că cercetarea este obligată să parcurgă în prezent toate filele celor **17 registre de inventar** pentru urmărirea unei anumite teme sau a unei lucrări, autorul acestei prime prezentări într-o formă mai amplă a

fondului fiind nevoit să propună o **coloană vertebrală a vastului și diversului material**: manuscrise autografe ale lui Breazul și ale altor muzicieni ai timpului, manuscrise anonime sau cu autori cunoscuți, partituri originale sau tipărite, ciorne de acte oficiale și ale unor studii și articole (unele publicate, altele dublate de dactilograme), studii și articole ale altor autori, tangente cu tematica vastă urmărită de viitoarele teme care-l atrăgeau pe depozitar, fotografii, programe și invitații la manifestări muzicale, pagini de corespondență cu muzicieni din țară și peste hotare, cărți de referință înscrise într-o amplă tematică, acte de studii și caiete de notițe de la cursurile din Germania (unele amintite anterior), acte oficiale pentru studiile parcurse și de numire în funcțiile deținute ș. a. m. d. Norocul mare constă în faptul că fiecare document poartă ștampila „donația George Breazul”.

Prezentul demers își trage seva din aceste materiale ale vastei biblioteci De aceea, îmi iau îngăduința să consider investigarea întregului material al bibliotecii care a aparținut lui George Breazul, un al treilea doctorat, după cel în Muzică³¹ și cel în Pedagogie³².

Pentru a înlesni accesul în vastul fond de unități documentare consider necesară o prezentare generală care va respecta gruparea unităților: cărți vechi, cărți rare, cărți în limba română și în limbi de circulație europeană - îndeosebi germană, franceză, italiană - partituri, documente oficiale și personale, articole, studii publicate și nepublicate, fotografii, programe de manifestări muzicale, corespondență) după registrele de inventar alcătuite de Georgeta Breazul și donate Uniunii Compozitorilor, cu dulapuri cu tot, la 12 ianuarie 1971, cuprinzând materialele fostei biblioteci personale.

În prezent fondul bibliotecii care poartă numele ilustrului său fondator are următoarea organizare, pe care o voi folosi și în prezentările viitoarelor pagini, utilizând, pentru economie de spațiu, cifra romană – pentru registrul în care se găsește materialul - și numărul de ordine din acest registru - cu cifre arabe. Deoarece doresc ca această prezentare succintă și sistematizată să devină un instrument necesar celor atrași de problematica imensă a fondului de cărți, partituri, documente, programe de concert și manifestări muzicale, articole, studii, scrisori, fotografii, voi porni de la **prezentarea pe scurt a**

conținutului celor 17 registre în care sunt inventariate materialele, grupate după criteriile proprii celor care le foloseau: cărți rare, cărți de diferite specialități, partituri tipărite, fotocopierte și manuscrise, periodice române și străine, articole ale lui Breazul și ale altora, programe de sală, invitații la manifestări culturale, fotografii, fotocopii, scrisori, însemnări, cursuri, dactilograme etc. Pentru materialele folosite am păstrat numerotarea Doamnei Georgeta Breazul, chiar dacă ea însăși a constatat și semnalat la ultimele verificări din ianuarie 1971, anumite neconcordanțe: numere care se repetă sau altele care lipsesc, adaosuri ulterioare etc., precizate în registrele în care sunt menționate cărțile, partiturile studiile, articolele, fotocopiile, programele de sală, invitațiile la manifestări culturale etc.

Cred necesară o **încercare de clasificare foarte generală a fondului de carte veche, și carte rară** din această bibliotecă, deoarece ea reflectă largă deschidere culturală a muzicianului român - atras de multe fațete ale domeniului - și bogată sursă bibliografică a producțiilor sale. În același timp, sper că această clasificare poate ajuta în orientarea viitorilor cercetători.

Cele 9034 de cărți sunt lucrări de teologie, istorie politică bisericească și culturală, filosofie și filosofia artei, literatură, pedagogie, istorie, istoria culturii, psihologie, etică, estetică, folclorică, etnomuzicologie, bizantinologie și cele capitale din muzicologia universală și românească, putându-se afirma că biblioteca savantului adăpostea cam tot ceea ce apăruse în timpul vieții lui în aceste domenii, îndeosebi în cultura germană și franceză. Traducerile în limba română a unor materiale ale autorilor citați aveau aceleași destinații, de a servi activităților educaționale și inițierii studenților în munca de cercetare științifică.

Cele 5300 partituri (totalului de 5037 adăugându-se cele 269 care repetă numerele 478 – 747), ultimele circa **500 fiind manuscrise**) reprezintă o adevărată avere muzicală cu o reprezentativitate invidiabilă, dominând totuși documentele necesare istoriei muzicii românești, începând cu cele datorate străinilor care au fost atrași, au adunat și au prelucrat, mai ales pentru pian, melodii românești. Printre partituri rețin atenția cele generale, numind dintre ele, doar câteva pentru a avea măcar o parte din elementele de referință ale bibliotecii: *Mathäus*

Passion de J. S. Bach, *Missa Solemnis* de Beethoven, *Recviemul german* de Brahms, operele *Tristan și Isolda* de Wagner, *Salomeea* de Richard Strauss, *Dama de pică* de Ceaikovski, mai multe opere mozartiene și multe, multe altele. Printre reducățiile pentru pian a unor lucrări simfonice sau vocal – dramatice pot fi citate *Simfonia a V – a* de Beethoven și opera *Werther* de Massenet.

Se adaugă **1864 periodice și 3538 articole** (din două registre: XIV și XVI), cele **2207 programe, cele 1056 de documente și fotografii**, un total de documente mai mult decât impresionant.

Situația generală a fondului se prezintă astfel:

Carte rară: *Registrul* ^{β3} – nr. 1 – 451 - cărți vechi, începând cu cele din secolul al XVI – lea, cea mai veche fiind cea din 1547 – *Glareani dodekachordon*;

Cărți: *II* – nr. 1 – 3730; *III* – Cărți, nr. 3731 – 6062; *IV* – Cărți, nr. 6063 – 8131; *V* – Cărți, nr. 8132 – 8583;

Muzica (Partituri): *VI* – nr. 1 – 888; ulterior verificarea numerelor din registru a scos în evidență faptul că numerele 478 – 747 apar de două ori, registrului adăugându-i-se astfel 270 unități; având, deci în total 1158 unități; *VII* – *Muzica (Partituri)* nr. 889 – 2095 - 1185 partituri; *VIII* – *Muzica (Partituri)* nr. 2096 – 3346 - 1251 partituri; *IX* - *Muzica – Partituri:* 3347 - 5637, 1690 + 16 partituri și manuscrise (4615 – 5026);

Periodice –*X* – reviste în limba română și în limbi europene, ordonate alfabetic și pe ani – 2150 de titluri de reviste; după rectificarea numerotării și cu un supliment de 175 de piese au ieșit 2195 unități;

Documentar: *XI:* 1 – 1056:

Programe de sală și invitații la diverse manifestări culturale –*XII* – *XIII:* 1 – 1029 și 1030 - 2207;

Articole – *XIV:* 1 – 1365;

Fotografii și fotocopii ale unor lucrări rare, incluzând și filme după anumite manuscrise rare – *XV:* 1780;

Articole - *XVI:* 1190 fișe copiate de George și Georgeta Breazu: numerotate de la 1 la 2174: articole, cronici muzicale, studii, cursuri, manuscrise, referințe, aprecieri la adresa lui Breazu în limba română și în alte limbi europene, articole post-mortem, texte dactilografiate, toate având precizate sursele de identificare: titlul ziarului, locul și anul de apariție, data publicării și titlul materialului; o categorie aparte o ocupă materialele post-mortem.

Scrisori XVII: 2676 numere, scrisori primite și trimise de George Breazul, însemnări, fotografii, cu un adaos ulterior, în total 3128 unități.

Statistic vorbind, cu o anumită aproximație, se poate vorbi despre 451 cărți rare; 8583 cărți în diferite limbi – în total 9034 unități, 3594 partituri, completate cu altele 1706, incluzând și manuscrise psaltice sau guidonice, 2195 de periodice românești și străine, 1056 unități documentare, 2207 programe de sală și invitații, 1513 fotografii și fotocopii ale unor lucrări și manuscrise, 3538 extrase din ziare și reviste, dactilograme și copii ale unor articole publicate, 3128 de unități epistolare – o adevărată avere cărțurărească lăsată moștenire muzicologiei românești, după ce a beneficiat de avantajele ei însuși George Breazul. Cele mai importante dintre cărțile cu valoare deosebită sunt depozitate în holul mare de la intrarea în sediul Uniunii Compozitorilor și în biroul vicepreședintelui.

În monografia închinată muzicologului am încercat o **clasificare tematică foarte generală a materialelor incluse în fondul George Breazul**⁶⁴, a cărei reluare o consider necesară pentru a oferi câteva repere orientative asupra vastului fond, citând doar o parte dintre lucrări, grupate astfel (cu cotele respective: numerotarea latină se referă la registrele amintite iar cea cu cifre arabe au în vedere ordinea din aceste registre):

- **cultură universală:** Voltaire – *Chefs d'oeuvres dramatiques*, Paris 1809, t. I – III: I - nr. 414;

- **teologie:** Martino Gerberto – *Scriptores ecclesiastici - De Musica* – 1784: I - nr. 412; Ioan Pralea – *Psaltirea proorocului și împărat David*, Brașov, 1827: VII nr. 378; R. Graffin – F. Naum – *Patrologia Orientalis*, Paris, 1830: VII: nr. 242; *Efhologhiu sau Moliftelnic /din 1686*), București, 1854: VII - nr. 365; *Isagoghia sau Introducere în cărțile Sfintei Scripturi, ale Vechiului și Noului Testament*, București, 1858: VII - nr. 275; *Psaltirea scheiană*, 1889: VII – 227; *Psaltirea în versuri* etc.;

- **istoria Valahiei (Țării Românești, Munteniei) a Moldovei și a Transilvaniei, în limbi europene și ale unor celebri autori ai vremii:** Dionisie Fotino – *Istoria vechii Dacii*, publicată în limba greacă, la Viena, în 1819: I - nr. 128, cu varianta în limba română din anul 1859, traducere de G. Sion, vol. I – III: VII: 65; Domenico Sestini – *Viaggio curioso scientifico antiquario per la Valahia, Transilvania (...)*

Firenze – 1815: *I - nr. 100*; Adam Neale – *Voyage en Allemagne en Plolone, en Modavie*, Paris, 1818, vol. I – II, 1818: *VII - nr. 56 – 57*; W. Wilkinson – *Tableau historique géographique et politique de la Moldavie et de la Valachie*, Paris, 1821: *I - nr. 73*; Lagarde, comte de – *Voyage de Moscou à Vienne, par Kiev, Odessa, Bucharest et Hermanstadt*, Paris, 1824: *I - nr. 72*; *The Travels of Macarius patriarch of Antioch*, London, 1829: *I - nr. 360*; Micael J. Quin – *A steam voyage down the Danube*, London, 1835, vol. I – II: *I - nr. 71*; John Pagel – *Hungary and Transilvanie*, London, 1839 t. I – II: *I - 66 și 67*; J. A. Vaillant – *La Roumanie*, Paris, 1855, t. I – II, 1835 și 1844: *I - nr. 62 – 64* (3 volume); A de Gerano – *La Transilvanie et ses habitants*, t. I – II, Paris, 1850: *I - nr. 411 și 411a*; Anatole de Demidoff - *Voyage dans la Russie meridionale et la Crimée, Hongrie, la Valachie et la Moldavie*, 1840: *I – 416*; Elias Regnault – *Histoire politique et sociale des Principautés Danubiennes – 1855: I - nr. 61*; Edgar Quinet – *Oeuvres complètes: Les Roumanie*, Paris, 1857: *I – nr. 85*; M. A. Canini – *Studii istorice asupra originii națiunii române*, București, 1858: *I – nr. 153*; Kumisch – *Bukarest und Stambul Skiezzen*, Paris, 1862: *I - nr. 86*; Patrick O'Brien – *Journal of a residence in the Danubian Principates*, London, 1863: *I - nr. 127*; Antonio Del Chiaro – *Revoluțiile Valahiei*, Iași, 1869: *I – nr. 114*; G. Le Cler – *La Moldo – Valachie*, Paris, 1866 – *I - nr. 68* etc.;

- **istoria Principatelor Românești, în limba română:** Dimitrie Cantemir – *Hronicul româno – moldovlahilor – 1835 și 1836: I - nr. 225 și 429*; Petru Maior – *Istoria pentru începuturile românilor în Dacia*, Buda, 1834 – *I - nr. 248*; August Treboniu Laurian – *Magazin istoric pentru Dacia*, 1845: *I - nr. 424*; Nicolae Bălcescu – *Istoria Românilor supt Mihai Vodă Viteazul*, București, 1846: *I - nr. 426 – 428*; *La Valachie moderne* par madame la princesse Aurélie Ghika, Paris, 1850 – *I - nr. 257*; *Uricariul* lui Codrescu, 1852: *I - nr. 144*; M. Carra – *Istoria Moldavii și Români(e)i*, București, 1857, traducere N. T. Orășeanu: *I - nr. 80*; Manolache Drăghici – *Istoria Moldovei pe timp de 500 de ani până în zilele noastre*, Iași, 1857, vol. I – II: *I - nr. 112 și 113*; Mihail Kogălniceanu: *Letopiseștele Țării Moldovei*, 1845 - 1846, t. I – II: *II - nr. 1241*; C. D. Aricescu – *Istoria revoluțiunii române de la 1821, 1874: I - nr. 45*;

- **cărți despre istoria Principatelor Române, în limbi străine, scrise de autori români:** Gheorghe Asachi – *Tableau de l'histoire de Moldavie – Alexandre le Bon – 1839: I - nr. 380*; *Daquie et Trajan*, 1840: *I - nr. 381*; Dimitrie Cantemir - *Istoria Imperiului Otoman*, București, 1876, vol. I – II: *I - nr. 249 – 249a*; Jean Cratiunesco – *Le People roumain d'après ses chants nationaux*, Paris, 1874;

- **cărți de literatură română ale deceniilor de mijloc ale secolului al XIX – lea** semnate de: Gheorghe Asachi, Costache

Conachi, Ienăchiță Văcărescu (1848), Cezar Bolliac, Grigore Alexandrescu (1838, incluzând versurile cântecului de lume *Din sânul maicii mele*), Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri, Titu Maiorescu, Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Șt. O. Iosif, Petre Dulfu, Mihail Sadoveanu etc.;

- **cărțile de filologie și lingvistică ale epocii:** *Alfavită suflătoare*, Sibiu, 1803: I - nr. 236; Damaschin Bojâncă – *Anticele Românilor*, Buda, 1832: I - nr. 215; Constantin Diaconovici Loga – *Epistolar(i)ul românesc*, 1841: I - nr. 213; Aron Pumnul – *Lepturariul românesc*, t. I – II, 1865: I - nr. 208 – 209; Timotei Cipariu, Th. D. Speranția etc.;

- **lucrări de istorie și critică literară**, cum ar fi cele semnate de Titu Maiorescu, Moses Gaster – *Chrestomație* – Leipzig, 1891, t. I – II: I - nr. 47 – 48; Heliade Rădulescu – *Din scrierile lui Byron*, 1834;

- **culegeri de folclor literar:** Vasile Alecsandri - *Doine și lăcrămioare*, 1842 – 1852, Paris, 1853;

- **traduceri în limba franceză ale unor culegeri de folclor:** *Ballades et chants populaires de la Principauté Danubiennes, recueils et traduits par V. Alecsandri, avec une introduction par M. Ubicini*, Paris, 1855: I - nr. 229;

- **vechi cărți orientale:** *Halima* – 1835: I - nr. 270 și 271; *Istoria prea frumosului Arghir*, 1847: I - nr. 402; *Alexandria*;

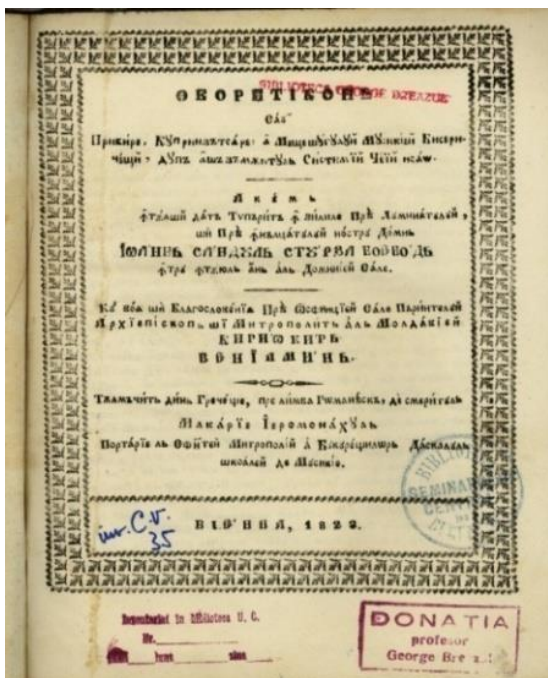
- **lucrări de istoria muzicii universale, tratate de componistică și memorialistică a unor mari compozitori:** Félix Clément – *Histoire de la Musique*, Paris, 1855: I – nr. 418; Ant. Reicha – *Traité de la Mélodie*, 1814: I - nr. 430 - 432; Fr. Liszt – *Pages romantiques*, Cl. Debussy – *Pour la musique française și altele*;

- **antologii de muzică bizantină liturgică în limba greacă:** Petru Lampadarie – *Doxastarul pe scurt* – 1820: I - nr. 303; Constantin Protopsaltul - *Irmologhionul calofonicon* – 1835: I - nr. 224 și 314; *Irmologhionul* – 1839: I - nr. 211; Petru Peloponisiu – *Irmologhion* – Constantinopol – 1856: I - nr. 217; Ioan Protopsaltul – *Anastasimatar* – Constantinopol, 1858: I – nr. 220;

- **culegeri de muzică cu texte grecești:** *Euterpe* – 1830: I - 343 și 344; *Pandora*, adică culegere de cântece străine mai noi și mai plăcute, Constantinopol, 1843: I - nr. 345; *Armonia*, adică culegere de cântece grecești și turcești, compuse și puse pe muzică de S. I. Vlaholopulos, Constantinople, Kagiol, 1818, t. I – II: I - 342; *Marele Teoreticon* al lui Hrisant, tipărit la Veneția, în 1832;

- **cărțile lui Macarie Ieromonahul tipărite la Viena, în anul 1823:** *Anastasimatarul* – I: nr. 234, 241 și 285; *Irmologhionul sau catavasier musicesc*: I - nr. 231 – 233 și 237 – 238; *Theoreticonul*: I - nr. 35, 235 și 239.

Voi reitiera aici ipoteza formulată și în alte demersuri anterioare, că versiunile cărților lui Macarie tipărite la Viena, destinate mitropolitului Veniamin Costache – după câte se pare susținătorul material al publicării lor - preced cu un an pe cele destinate psaltilor Ungrovlahiei, așa cum se poate vedea din notarea anului pe coperta *Theoreticonului* tipărit „cu voia și blagoslovenia Prea Osfinției Sale, Părintelui Arhiepiscop și Mitropolit al Moldaviei, kirio kir Veniamin”.

Nr. 35 din reg. *Carte veche* – *Theoreticonul* lui Macarie, (ultima cifră a anului pare a fi 2)

- **lucrările religioase ale lui Anton Pann, date la lumină în propria tipografie: Noul Doxastar prefăcut în românește după metoda vechi(u) al lui Dionisie Fotino, t. I - II – 1841 – 1847: I - nr. 30, 33, 330; Heruvico - chinoncar – 1846, 1847: I - nr. 24, 29, 32, 327, 331; Rânduiala Sfintei Liturghii – 1847: I - nr. 28, 341; Paresimierul – 1847: I - nr. 328, 329; Priveghierul – 1848: I - nr. 25; Eksglăsuirile ecteniilor Sfintei Liturghii a lui Ioan Gură de Aur, 1851: I - nr. 38; Noul**

anastasimatar transcris și transpus după Dionisie Fotino – 1854: I - nr. 31; Irmologhiu sau catavasier – 1846 – 1854: I - nr. 22, 332, 326; La liturgia Sfântului Vasile – 1854: I - nr. 339, 442; Tipic bisericesc, 1851: I – 311 etc. Oare o fi o întâmplare faptul că registrul I se deschide și mai multe pagini sunt ocupate cu cărțile lui Anton Pann?

- **antologii de cântece de lume ale lui Anton Pann**, unele dintre ele în mai multe exemplare ale aceleleași, sau ale unor ediții diferite: *Spitalul amorului sau cântătorul dorului*, tipărit în tipografia proprie în 1850 și 1852 – tom 1- 6: I - nr. 439 – 440, *Versuri muzicești – 1830: I - nr. 336; Versuri sau cântece de stea ce se cântă la Nașterea Domnului*, edițiile 1848: I – nr. 5 - 6, 1866: I - nr. 8; *Versurile muzicești* tipărite în 1830 ca și *Tipicul bisericesc* din 1851, unul fiind printre rarele exemplare care s-au păstrat.

- **lucrările teoretice ale lui Anton Pann, imprimate în propria tipografie: Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau gramatica melodică – 1845: I - nr. 19, 333; Prescurtare din Bazul muzicii bisericești și din Anastasimatar - 1847: I - nr. 444;**

- **cărțile de muzică bisericească ale lui Nectarie Frimu: Antologie sau floarealegire...**, Mănăstirea Neamț, 1840: I - 310 – 325 și *Carte de cântări bisericești*, t. I – II, Iași, 1846: I - nr. 292, 375;

- **cărțile lui Dimitrie Suceveanu**, reeditări ale celor ale lui Macarie, cu completări, detaliate în încercarea monografică realizată în urmă cu un sfert de secol³⁵: *Irmologhion*, Iași, 1848 – I - nr. 323 urmate de *Idiomelarul* tom I – III, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1856 – 1857: I - nr. 349;

- **lucrările lui Gheorghe Ucenescu tipărite la Brașov: Cânturi morale și sărbătorale împărătești... spre trebuința pruncilor cântători – 1859: I - nr. 36; Sonor(u) sau frumos răsunătoarele plânso-cânturi la Înarmorântarea Domnului, date la lumină spre deprinderea cetirei melodice a elevilor din școalele normale române orientale de Brașov și pentru perfecționarea lor în tactul melodic prin Georg(i)e Ucenescu, psaltul bisericii ortodoxe a lui Nicolau și profesor de muzică ecleziastică, tipărită la Braș(i)ov(u), în tipografia Römer & Kanner, 1868: I – nr. 390;**

- **cărțile lui Oprea Demetrescu: Principii elementare de Muzică bisericească**, Râmnicu Vâlcea – 1872 – 1875: I - nr. 28, 319, și ediția din 1859, București: I - nr. 287; *Principii elementare de Muzică bisericească – 1872 – I - 319; Melodiile române italiene și arabe, cele române și italiene descrise cu note bisericești și cele arabe cu litere românești*, 1860: I - nr. 399;

- **antologiile lui Ștefan Popescu: Colecțiune de cântări bisericești, unele compuse, traduse, altele culese și prelucrate de...**, București, 1860, Tipografia Mitropolitului Nifon: I - nr. 398; *Manual de muzică bisericească*, București, 1875: I - nr. 226;

- **cărți de muzică bisericească tipărite în a II – jumătate a secolului al XIX – lea:** *Prohodul Domnului* – București, 1836, 1859 și 1875: *I - nr. 387, 383, 382, 384*; *Tomul I al Antologiei*, Buzău, 1856: *I - nr. 282*; C. Hristescu - *Cul(l)egere de cântări bisericești*, București, 1860 – *I - nr. 291*; *Albina muzicală*, 1875: *I - 284*; *Cântări la Nașterea Domnului și alte sărbători, culese și aranjate de Nicolau Velcu* – 1887, Caransebeș: *I - nr. 396*;

- **antologii de cântece populare din anumite țări europene:** *Chants des frontières méridionales*, tom I – IV, 1826: *I - 434 - 437*;

- **studii despre folclorul românesc în limba germană:** *Johann C. Schuller – Kloster Argisch eine romänische Volksage*, Hermanstadt, 1858: *I - nr. 117*; *Kolinda Eine studie über Romänische Weihnachtlieder Neujahrsgabe von Johann Karl Schüller*, Hermanstadt, 1860: – *I - 268*;

- **culegeri de folclor sau lucrări în care sunt cuprinse piese folclorice și**

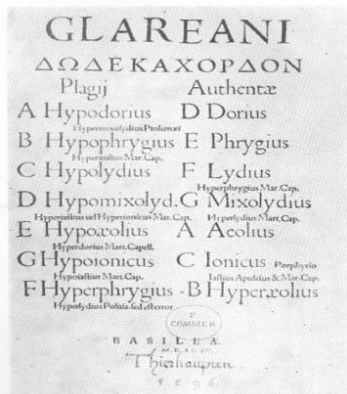
recenzii: ale lui Atanasie Marienescu – *Poesia populară*, Buda, 1867: *I - nr. 158*; *Flori de scaeți culese de pe malul Dâmboviței* de Enrik Vinterhalder, 1846: *I - 132*; Petru Băncilă – *Colindele Crăciunului și ale Paștilor, sau producțiuni cu cântece la Nașterea și Învierea Domnului*, 1875: *I - nr. 277*; Simion Florea Marian – *Tradițiuni populare românești*, Sibiu, 1878: *I - nr. 274*; *Dorul(u) – Cul(l)egere de cânturi naționale și populare*, București, 1865: *I - nr. 406*; *Noul mic dor* – f. a.: *I - nr. 186*; *Cântece, versuri de stea, colinde și cântece ale Irozilor*, Brașov, 1923: *I - nr. 166*; *Cântecul lui Adam*, Brașov, 1923: *I - nr. 168*; C. Pop - *Cântece voinicești*, Bârlad, 1870: *I - nr. 188*; M. Schwarzfeld – *Poesiile populare colecția Alecsandri (1866) sau Cum trebuie culese și publicate cântecele populare*, Iași, Tipografia Dima Gheorghe, 1889: *I - nr. 316*; în inventarul fondului *George Breazul s-a aflat și lucrarea citată de Vasile Tomescu în monografia dedicată lui Paul Constantinescu*³⁶ – *Mistere Irozii sau Vicleimul - XI – 198*, scoasă din inventar; a rămas, în schimb, culegerea de *Cinci cântece* din piesa *Vicleim* – VIII - 2921;

- **documente tipărite referitoare la istoria muzicii românești:** *Lucrările obșteștii adunări* - 1833: VII – 247; *Lucrările Societății Filarmonice*, Tipografia lui Eliade, 1835 – *I - nr. 450*; *Lucrările Societății Filarmonice din Iassi*, 1868 – *I - nr. 353*.

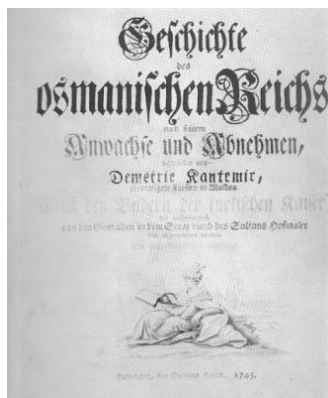
Trebuie făcută precizarea că **încadrarea unor asemenea valori bibliofile are aproximațiile de rigoare**, soția profesorului realizând înscrierea în cele 17 cataloage a unor documente clasificate pentru a putea ușura munca viitorilor cercetători, în realitate foarte multe dintre cărțile tipărite și

înregistrate în catalogul de carte obișnuită (numită de ea *carte mare*) se încadrează și în categoria de carte veche sau carte rară. Printre cele mai bune exemple din acest punct de vedere pot fi reamintite/ amintite măcar câteva: *Letopisețele Țării Moldovei* ale lui Mihail Kogălniceanu, tipărite la Iași, în 1845 – 1846, *Oeuvres complètes* de J. J. Rousseau, din 1846, *Tesaur de monumente istorice pentru România*, vol. I – III, de A Papiu Ilarian – tipărite între 1862 – 1864. Și exemplele ar putea continua cu cărți vechi și rare incluse în registrele II – V.

Lista celor mai vechi cărți publicate care au ajuns în biblioteca Breazul trebuie să înceapă cu una dintre primele ediții a celebrei lucrări a lui **Glareanus – Dodekacordon** – din nefericire pierdută, datorită odiseei bibliotecii savantului și ediția din 1745 a variantei în limba germană a monumentalei lucrări a voievodului moldovean, enciclopedistul Dimitrie Cantemir.

Glareani – Dodekahordon, 1547

Cantemir - Geschichte bed osmanisschen Reichs - 1745

Vor urma lucrările capitale ale culturii române, semnate de Nicolae Iorga, Vasile Pârvan, Lazăr Șăineanu, Romulus Vulcănescu – *Fenomenul horal* - Constantin Erbiceanu – *Întâia carte de cântări bisericești: X – 978 și Istoria Mitropoliei Moldovei – III – 5431;*

Lucrările lui Gevaert – *La melopée antique dans le chant d l'église latin*, vol. I și II: V - 8202, Amedée Gastoué – *Catalogue des manuscrits byzantines: III – 4379*, Bourgault – Ducoudray – *Musique gregorienne* și altele i-au servit

muzicologului român la documentarea în muzica antică, bizantină și gregoriană.

Din punctul de vedere al **limbilor acestor cărți** se poate vorbi despre o mare diversitate, cele mai multe fiind în limbile de circulație europeană: **germană, franceză, engleză, italiană, rusă**, tipărite în prestigioase centre ale continentului: Paris, Londra, Leipzig, München, Stuttgart, Breslau, Roma, fără a fi neglijate vechile cărți în limba română, tipărite la București, Iași etc.

Printre autorii unor asemenea lucrări pe care posesorul le considera indispensabile pentru anvergura cercetărilor sale pot fi amintiți **autori de prestigiu**, de calibrul lui Hugo Riemann, Egon Wellesz, Romain Rolland, J. B. Rebours, J. B. Thibaut, Hans Joachim Moser, F. J. Fétis (*Biographie universelle et bibliographie générale de la musique*, Bruxelles, 1833 – 1844 – 8 volume) și *Histoire générale de la musique*, 1869 – 1876 – 5 volume), Jules Combarieu, Curt Sachs, E. Jaques Dalcroze, E. T. A. Hofmann, Pierre Aubry – *Esquisse d'une Bibliographie de la chanson populaire en Europe* - Peter Wagner, Vincent d'Indy, Maurice Chevais, Feruccio Busoni, Théodore Gérold, Emile Chevé, Julien Tiersot, André Gédalge, Oscar Fleischer, E. H. Müller, Fritz Jöde, Charles Lalo, Th. Ribot, Benedetto Croce, Th. Dubois, Maurice Emmanuel, H. Von Helmholtz, E. M. Hornbostel, Guido Adler, Georg Schünemann, Ed. Spränger, Paul Landormy, Albert Lavignac, Alfred Einstein, Arnold Schering, Hermann Kretzschmar, J. G. Prod'homme, George Montandon (prima schițare a istoriei muzicii românești) Béla Bartók, A. Z. Idelsohn ș. a. Am găsit titlurile lucrărilor lui Riemann în cataloagele cărților fondului lui Breazul în peste douăzeci de poziții: II: 18 – 21, 23 – 31, 71 – 73, 180, 1084 – 1086, 1090, 1150 – 1151, XI: 193 - 195 și or mai fi fiind și altele

Interesat de imnografia bizantină, George Breazul și-a procurat lucrări de specialitate semnate de autorități ale domeniului, printre ei numărându-se H. J. Tillyard sau Carsten Höeg.

Se poate afirma că cercetătorul s-a asigurat de **monografiile marilor muzicieni ale tuturor epocilor**, în limbile în care au fost scrise, germană, franceză, italiană, engleză, rusă (Palestrina, Monteverdi, Lasso, Clementi, Diabelli, Purcell, Vivaldi, Gretry, Auber, Boieldieu, Rameau,

Händel, Mozart, Beethoven, Schubert, Bartholdi, Schumann, Berlioz, Wagner, Brahms, Verdi, Fauré, Chopin, Grieg, Glinka, Ceaiikovski, Dukas, Ravel, Debussy, Stravinski, Skriabin, Schönberg, Bartók și alții), completate cu multe lucrări de istorie, estetică, psihologie, pedagogie, istoria artei etc., chiar de **partituri masive ale unor lucrări de mare prestață artistică**, așa cum ar fi *Simfonia a III - a* și *Simfonia a VIII – a* ale lui Mahler, sau operele wagneriene.

Multe dintre aceste lucrări au fost **traduse și recenzate de studenții săi** și prezentate în cadrul cursurilor de *Enciclopedia și pedagogia muzicii* și de *Monografii și muzicologie comparată*, cum este cazul recenziei la cartea lui Fritz Jöde, realizată de Tiberiu Alexandru – XI – 802, al referatului lui Nicolae Parocescu la o lucrare a lui Helmholtz - XI – 918, al Paulei Carp – *Elementele științei muzicii la Hugo Riemann* - XI – 861, al lui Ilarion Cocișiu - XI – 925 și al lui D. Eremia –XI – 927 și altele. Academicianul matematician Octav Onicescu remarca interesul deosebit al lui Breazul „pentru Helmholtz, fizicianul, fiziologul, filosoful, omul de știință favorit al lui Eminescu” – XVI – 2111.

Două dosare substanțiale grupează elemente pentru două teme importante, prima finalizată - *Știința muzicii comparate* - și cea rămasă viitorului - *Psihologia muzicii*.

Cele 30 de file scrise cu ceară pe ambele părți de către studenta Paula Carp - referitoare la elementele științei muzicii, sistematizate de Hugo Riemann - au în vedere următoarele repere importante ale lucrării traduse și recenzate: definirea domeniului, sferile de activitate ale savantului, acustica, fiziologia (psihologia) sunetului, estetica muzicală sau teoria speculativă a muzicii, studiile de specialitate: teoria muzicii, istoria muzicii, studiul muzicii comparate etc., reliefând ancorarea discipolilor săi în complexitatea problematicii disciplinei de cea mai actuală și mai autorizată abordare. Traducerile în limba română a unor materiale ale autorilor citați aveau aceleași destinații, de a servi activităților educaționale și inițierii studenților în munca de cercetare.

O bună parte a cărților bibliotecii sunt **cele din primele decenii ale secolului al XX – lea**, dar tânărul muzician simte nevoia unor izvoare mai îndepărtate care-i vor servi la o profundă documentare, deschizătoare pentru multiplele sale

preocupări, ce depășesc sfera muzicologiei, înscriindu-se în istoria culturii românești și universale, având un cert caracter pluridisciplinar. Pentru cei care ar mai avea unele rezerve față de utilitatea acestor liste de autori prezenți în biblioteca lui George Breazul, voi preciza că numai în monumentală sa lucrare, *Patrium Carmen*, sunt citate nu mai puțin de 451 titluri, printre care se găsesc multe dintre lucrările amintite sau aparținând autorilor menționați, majoritatea aflate în propria bibliotecă.

Dintre **autorii români prezenți în biblioteca savantului** rețin atenția doar câteva nume mai importante și care au influențat formarea și concepția cărturarului George Breazul, începând cu enciclopediștii: B. P. Hasdeu (*Etymologicum Magnum Romaniae*), Nicolae Iorga, V. A. Urechia, A. D. Xenopol, continuând cu istoricii literaturii vechi și ai celei populare, Nicolae Cartojan, Lazăr Șăineanu, Ovid Densusianu, Tache Papahagi, G. Dem Teodorescu, Theodor Speranția, C. Rădulescu Codin, Eugen Lovinescu, Simion Florea Marian, Alexandru Philippide, T. Pamfile etc. Nu lipsesc cataloagele manuscriselor realizate de Ion Bianu, Constantin Litzica și Nestor Camariano și întreaga colecție de culegeri de folclor publicată sub egida Academiei Române în primele decenii ale secolului al XX – lea.

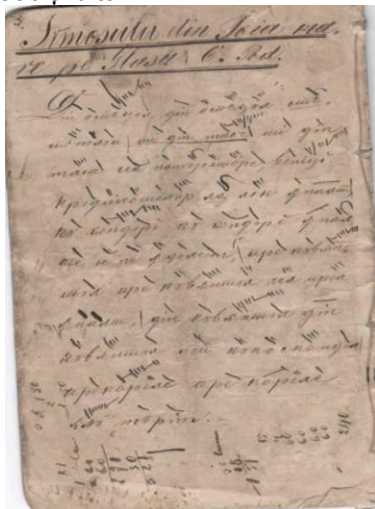
Dintre muzicieni nu sunt uitați: Teodor Burada cu cele trei almanahuri – amintite în profilul ctitorului muzicologiei românești³⁷, cu documentele înregistrate XI – 153 – 165, Titus Cerne, o parte din materiale fiind amintite în prezentarea din 1986³⁸, Constantin Brăiloiu, Gheorghe Fira (IX – 4810 – 519 *Melodii din județul Vâlcea*) etc.

Pentru largă **cuprindere a problematicii folclorului** George Breazul și-a adunat cea mai mare parte a literaturii de specialitate, constând din studii și culegeri specializate, de la lucrările lui Béla Bartók la cele ale lui Vasile Popovici (*Din folclorul muzical al românilor de peste Nistru sau Cântece (Colinde) din județul Dâmbovița*). Multe dintre revistele intrate în fondul *George Breazul* își justifică prezența în biblioteca pedagogului român prin faptul că era interesat de profilul și caracterul acestora, dorind colaborarea cu ele.

Partiturile păstrate în enciclopedia bibliotecă erau necesare investigării trecutului nostru muzical, unele fiind

tipărituri rare, sau fotocopii, altele fiind chiar manuscrise și care, într-o formă sintetică și rezumativă, se prezintă astfel:

- **manuscrise psaltice ale unor copişti neidentificați**, sau aparținând celor identificați și care urmau să constituie materialul unor posibile studii consacrate anumitor reprezentanți necunoscuți ai muzicii liturgice și ai unor cântece de lume și patriotice: Nae Mateescu, Varlaam Protopsaltul, Inochentie Kitzulescu, Athanasie Iordănescu – IX – 4662, Pană Brăneanu – *Dorul – Colecțiune de cântece vechi românești*, 1906 – IX - 4700 etc. Un interes deosebit prezintă manuscrisul din anul 1838 – VI – 692 – *Adunare de vreo câteva versuri desfătătoare* (manuscris purtând și nr. 7 *George Breazul*) și 693 cuprinzând 34 de piese din codice, transcrise în semiografie guidonică, cu completările explicative și texte ale pieselor din manuscrisele XI: 243 – 247. Urmează *Manuscrisul Kostaki - VI – 695* (22 cânturi), copiile și transcrierile din *Manuscrisul 3244 din Biblioteca Academiei Române – Câteva irmoase ce se cântă după masă - Ms. 694*, fost *Manuscrisul nr. 12*, din 1844 – 37 melodii, cu texte transcrise de Dan Smântănescu (XI – 248) etc. Interesul sporit pentru această categorie de cântări, de cult sau cântece de lume a determinat realizarea unor extrase din manuscrisele românești din Biblioteca Academiei: 3196, 3241, 3253, 3255, 3504, lista incluzând și *manuscrisul grecesc nr 925 – XI – 256*. În fondul aurifer prezentat succint în acest studiu au ajuns fragmente de psaltichii din secolul a XVIII (VI - 550 – 552) un manuscris despre care Gheorghe Ciobanu notează: „notație *neobișnuită*”.

Ms. (IX) – 4657 - notație neobișnuită – *Irmosul din Joia Mare* – glasul VI

- creații de cult și religioase ortodoxe în limba română:

Ioan Cartu (*III – 3869 – 3876*), Alexandru Podoleanu, George Ștephănescu, D. Cusma, Ioan Bohociu, G. Ionescu etc.;

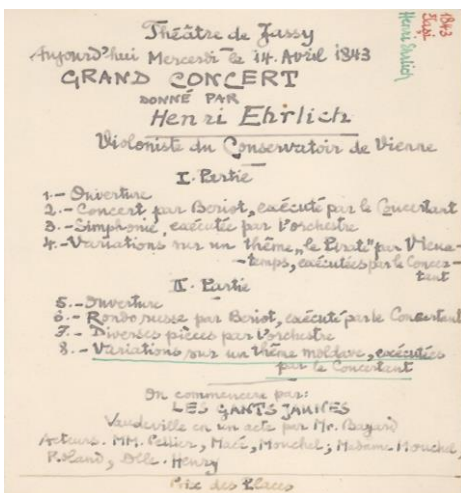
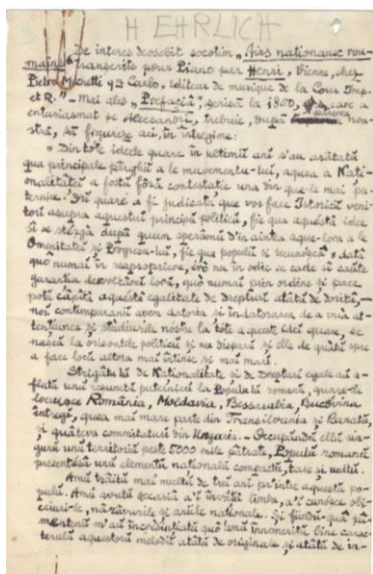
- partituri rare, inspirate din folclorul românesc (la cele mai importante dintre ele notez și cota): Ignace Medel Wenzel – *Roumania Fantasie Quadrille de concert, pour le piano*, Bernhard Romberg – *Caprice pour le violoncel sur les airs moldaves et valaques accompagnés de deux violons, alto et basse ou le piano* tipărit la Paris (Breazul a avut partitura tipărită – *VI - 546* - și fotocopia ei - *VI – 548 și 549*), Eduard Strauss – *Fleur romaine Polka française*; Francesco Lorenzo – *Carnaval de Bucarest*, composé et duré a son altece de Princesse Hélène Cuza; Ernest Narice – *Rhapsodie roumaine pour piano*; Nelli de Cornea - *Rhapsodie roumaine pour piano*; F. S. Nesslern – *Carnaval(u) pour piano*; François Rouschitzki – *Danse moldave*; Leopold Stern (*VII – 1882 – 1889*, remarcându-se – *Carnaval(u) pour piano*; creații și culegeri ale lui Carol Miculi (*VII – 2052 – 2057*); ale lui J. A. Wachmann (*VII- 1972 – 1977*), și Eduard Wachmann (*VII – 1971*), Ludovic Wiest (*VII - 1979 – 2023*); George Ștephănescu (Titus Moiescu reține faptul că Breazul a avut „intenția să scrie o monografie” dedicată lui George Ștephănescu³⁹). Lista partiturilor continuă cu piese vocale și corale de Theodor Georgescu (*VII: 1100 – 1135*), de Gheorghe Scheletti (*VII: 1741 – 1757*), de Gheorghe Dima, Iacob Mureșianu; piese pentru pian de I. Ivanovici (*VII: 1269 – 1286*); piese vocale, pentru pian și cvartete de Constantin Dimitrescu (*VII: 1197 – 1220*), cu piese corale de Ion Vidu, piese vocale și instrumentale, fragmente de operă, potpuriuri tipărite și manuscrise și de Eduard Caudella (*VII: 1157 – 1196*). Dintre creațiile ieșean nebeneficiind nici la aproape un secol de la dispariție de o prezentare monografică respectând dimensiunea personalității sale complexe: profesor, violonist, compozitor, dirijor, director al Conservatorului din Iași, critic și istoric muzical. Aici amintesc măcar câteva dintre creațiile păstrate în biblioteca lui George Breazul: corul *În țara visurilor*, pe versuri de Carmen Sylva – *VII – 1194*; balada pentru tenor sau soprană, pe versurile Matildei Cugler – Poni – *Peste munți* - *VII – 1195*; și *Hora pentru sopran sau tenor* – *VII - 1193*), *Fantaisie brillante pour violon sur les airs nationaux roumains*, dedicată domnitorului Alexandru Ioan Cuza – *VIII – 2350 și 23* de documente, creații și acte de la Constantin Dimitrescu, înregistrate între numerele de inventar (*VII: 1198 – 1220*); piese pentru pian și vocale de Gheorghe A. Dinicu (*VII: 893 – 994 și 1003 – muzică vocală și pentru pian*); piesele vocale, corale și religioase ale lui G. Ionescu (*VII – 1287 – 1322*), Mihai Burada (*VI – 634 – 642*) Tiberiu

Brediceanu, Sabin Drăgoi (VI – 311 – 315), Iosif Velceanu, Alfonso Castaldi (inclusiv materialul pentru orchestră al poemului *Marsyas*), George Cavadia, Antonio, Alfonso și Carol Cirillo (o parte a materialelor despre acești muzicieni ieșeni le-am prezentat în 1981⁴⁰), Maurice Cohen Lânariu, Carol Decker, Ioan Scarlatescu (VI: 467 – 471), Alexandru Zirra (din păcate, manuscrisele multor lucrări ale acestui pe nedrept uitat compozitor nu au ajuns unde trebuia – în fondul Uniunii Compozitorilor - păstrându-se neinventariate, necunoscute și nevalorificate în Biblioteca Academiei, depuse aici de fiul muzicianului la somația lui Mihail Roller, sub subordinea căruia lucra Vlad Zirra – aspecte detaliate în monografia ce i-am consacrat⁴¹), Alfred Alessandrescu, Constantin Brăiloiu, Timotei Popovici (VI – 479 – 480 și altele), Guilelm Șorban, Ioan Bohociu, Ilie Sibianu (VII: 1720 – 1725); Theodor Rogalski (VII – 1666 – 1695), lieduri și piese pentru pian de Constantin Silvestri (VII: 1726 – 1732); Achim Stoia, Mihail Andricu, Mihail Jora, Ioan D. Chirescu (VI – 442 – 451, unde găsim și numele autorului versurilor: G. Rotică și Roiban, cum s-a transmis ulterior), Paul Constantinescu, Zeno Vancea etc.;

- **prelucrări de melodii populare** realizate de muzicienii: Henri Ehrlich, Carol Miculi, Joseph Herfner (autor al unei uverturi naționale, în două variante: una pentru formație de coarde – IX – 4722 – *Ouverture nationale moldave composée pour l'orchestre par Joseph Franz Herfner, arrangée pour deux violons, deux altos et violoncel par Georges Bourada, Jassy* și alta pentru violoncel - varianta din 1819, copiată în 1848, de același George Burada, Alexandru Flechtenmacher (VI: 84 – *Imn de mărire*, 90, 94 – *Colecție de cântece naționale*, editura *Buciumul român*, VI - 100 – *Quadriul Unirii*, *Lithografia Buciumul român*, VI - 346 – dăruit de Jora, VI - 348 – *Imn național, pe versurile Mariei Flechtenmacher*, 357 – *Mama lui Ștefan cel Mare*. VI - 358 – *Marșul Unirii*, VI - 376 – *Apelul moldovenilor la 1848*, VI - 379 – *Mirele României, pe versurile lui George Sion*, 352 și altele), Alexandru Berdescu, 1860 - 1862 (VII: 1221 – 1222); J. A. Wachmann (VII: 1972 – 1977); C. Steleanu, 1847 (VII – 1091 și 1092), Teodor T. Burada (VI – 434 – 436), Dimitrie Vulpian (VII: 1967 – 1970); Constantin Baciu etc.;

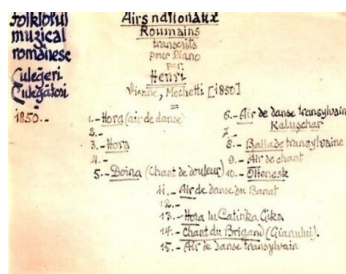
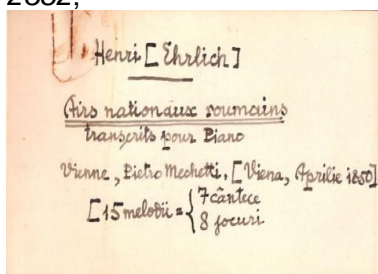
Figura muzicianului Henri Ehrlich l-a preocupat în mod deosebit pe George Breazu. Dovadă fișele având ca obiect culegătorul celor 15 *Airs nationaux roumains* și conținutul afișului marelui concert din 14 aprilie 1943, susținut de Henri Ehrlich;

Prima din cele șase file ale fișei lui Breazul consacrată lui Ehrlich

Fișa concertului din 14 aprilie 1843 – lași – susținut de Henri Ehrlich, violonist al Conservatorului din Viena

muzicologul a obținut un microfilm de la M. G. G. al albumului lui Ehrlich (XV: 220 - 227, după manuscrisul de la *Westdeutsche Bibliothek*, după care a întocmit fișele cărora le-am dat numerele 545 și 547); *Onze colindes et cinque chants populaires roumains*, culegere tipărită la Paris, în 1933 – VIII – 2382;

Fișa nr. 546 și 547 scrise de George Breazul, sintetizând datele despre culegerea lui Ehrlich

- **culegeri de creații muzicale populare:** Mathias Friedwagner, 1940;
- **transcrieri în notație guidonică** a unor „cânturi teatrale din *Baba Hârca* și *Nunta țărănească* și din *Spitalul amorului sau*

cântătorul *dorului*, ediția 1852, realizate după Anton Pann, de Constantin A. Ionescu – VI - 407;

- **creații muzicale inspirate din versurile eminesciene aparținând muzicienilor secolului al XIX – lea și al XX - lea**, unele prezentate în cartea consacrată muzicii în viața și în creația genialului poet⁴². Completez această necesară listă realizată în urmă cu peste două decenii cu câțiva dintre compozitorii (secolului al XX – lea) care s-au apropiat de versurile nemuritorului poet, conferindu-le înveșmântări melodice inspirate: Gh. A. Dinicu, Aurel Eliade, D. G. Kiriac, Ionel Brătianu, G. Cosmovici, Emil Monția, Mircea Bârsan, Diamandi Gheciu, M. Andreescu – Scheletty, Liviu Tempea, Augustin Bena, Ana Benția și alții;

- **materiale documentare, programe, fotocopii** pentru unii muzicieni mai puțin cunoscuți: Marcel Botez, A. L. Ivela, Iosif Paschil etc.;

- **manuscrite enesciene**: fragment din *Trio pour piano, viola et violoncel* și altele;

- **lucrări teoretice, încercări metodice** pentru formarea unor deprinderi muzicale: *Gramatica lui Ștefan Kommitas*, cu exerciții pentru solfegiere, din 1819 – VI – 492; *Metodica pentru pian* Glogoveanu – VI – 491 etc.; *Gramatica lui Kommitas* este în realitate un miscelaneu în limba greacă, un caiet cu 68 de pagini în care un școlar (se pare român, „ot metohul Măgurelei”, și nominalizează și alte localități românești) a copiat un fragment din tomul al II – lea – prozodia – al unei gramatici grecești, dar – ceea ce ne interesează aici în mod prioritar - prima parte a unei metodici de pian – având și un alt titlu față de cel inițial al documentului – *Anfangagrunde der praktischen Tonkunst besonders auch zum Klavier oder Fortepiano – Elemente sau principii de muzică practică îndeosebi pentru clavier sau forte-piano*. Încercarea de metodă de pian întrerupe gramatica – oferind modele pentru diferite dansuri europene, printre care include și românești: hora 1 și hora 2 (f. 10), vallahica (f. 18^v – 19) și un fragment din tragedia lui Voltaire – *Britanicus*. Cele trei melodii românești au fost apreciate ca „primele încercări și armonizări pentru pian ale melodiei românești”⁴³. Precedentul scris în ordinea inventarierii în fond – VI - 491 – cunoscut și sub numele familiei de la care provine - *Manuscrisul Glogoveanu* – datat în aceeași perioadă - este tot o metodă de învățare a pianului, diferită de cea prezentată anterior, cu exerciții în tonalitățile cadranelui tonal, până la 6 alterații, urmate de transcrieri pentru pian a unor fragmente din opera lui Rossini – *Bărbierul din Sevilla* - dar și de dansuri europene, printre ele și trei hore (f. 16^v, f. 20^v și 20^v – 21). Fondul a înregistrat și partituri pentru pian și pentru voce și pian ale lui Alexandru Glogoveanu – VI – 493 – 500.

De la același înaintaș al său întru ale muzicologiei, Teodor Burada, i-a parvenit manuscrisul moldovean cunoscut sub numele de *Anonimus moldavus – VI – 629*, exemplar legat în carton și piele, urmat în registrul VI de titlurile pieselor cuprinse în document – VI – 630 – 691. Sunt documente ce permit reconstituirea copilăriei muzicii românești de factură occidentală.

Într-o scrisoare adresată Academiei Române, din 23 martie 1940, depozitarul vastului material bibliografic sublinia importanța colecției germane - *Allgemeine Musikalische Zeitung* - pe care o dăruiește instituției ca să se folosească de ele „și alți cititori și oameni de știință”⁴⁴. Lunga scrisoare - citită public de secretarul general a înaltului forum științific, Alexandru Lapedatu și publicată în *Analele Academiei* - amintea înaltului for de cultură vechi publicații străine - îndeosebi în limbă germană - în care se găsesc melodii românești: Ioan Caioni, Franz Joseph Sulzer – *Geschichte des transalpinischen Daciens* 1781 (în fondul lui Breazul se află un exemplar al lucrării – I – 408 și în *Patrium Carmen* preia tabula cuprinzând primele 10 piese⁴⁵); Eftimie Murgu – *Wiederlegung der Abandung*, 1830 și revista amintită, în care prezintă și numerele în care au fost imortalizate melodii românești.

Este important de subliniat faptul că în fondul de aur al muzicologului și-au găsit adăpost documente și partituri ale unor muzicieni neștiuți sau prea puțin cunoscuți cercetătorilor și interpreților, unii amintiți deja, cum ar fi: Ioan Cartu, Bazil Anastasescu, Alexandru Podoleanu, Theodor Georgescu, Zd. Lubicz (autorul unei rapsodii române), Gheorghe Ionescu, Mihai Burada, M. Mărgăritescu, Alex de Mocsony, Esmeralda Athanasiu – Gordeev (VII – 1088 – 1092) și alții. Un lot masiv de partituri îl ocupă cele de muzică ușoară ale lui Ion Vasilescu.

Unele partituri necesită cercetări aprofundate deoarece leagă la un loc creații aparținând unor compozitori diferiți. Citez doar două exemple: *Ms. 2615 VIII* - reunește între copertele sale piesa pentru voce și pian a lui Titus Cerne – *În zorii zilei*, corurile mixte ale lui George Ionescu – *Zece Mai* - 1899, *Hora încoronării* - 1902 și Eduard Caudella – romanță din *Beizadea Epaminonda*. Numărul 4130 din *Registrul IX* menționează piesa *Luna doarme*, dar în interior este corul lui Ciprian Porumbescu *Steagul nostru*, armonizat pentru cor mixt de D. G. Kiriac.

O încercare de prezentare a revistelor în care găsim numele depozitarului poate fi făcută cu o astfel de clasificare:

- **reviste și publicații cu tematică muzicală:** *Muzica* (București și Timișoara), *Armonia* (Botoșani), *Teatru și Muzică*, *Mișcarea muzicală*, *Probleme de muzică*, *Studii de muzicologie* (București) etc.;

- **reviste de cultură bucureștene:** *Boabe de grâu*, *Cultura*, *Ideea europeană*, *Gândirea*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Tinerimea Română*, *Îndrumătorul cultural*, *Flacăra* și altele;

- **reviste de folclor:** *Isvorașul* (Bistrița – Mehedinți), *Cercetări folclorice* (București) ș. a.;

- **publicații literare bucureștene:** *Mișcarea literară*, *România*, *Universul literar*, *Contemporanul*, *Gazeta literară* etc.;

- **publicații cu profil pedagogic:** *Revista de Pedagogie*, *Revista Generală a Învățământului*; *Școala și viața*; *Școala țaranului*; *Copilul* și altele;

- **reviste cu profil teologic:** *Raze de lumină* etc.;

- **publicații cotidiene:** *Vlăstarul*, *Îndreptarea*, *Acțiunea*, *Cuvântul*, *Universul*, *Scânteia*, *Munca*; *Nădejdea* ș. a.;

- **reviste publicate în România, în limbi străine:** *Bukarester Tegelblatt*, *Neuer Weg* etc.;

- **reviste străine:** *L'Europe Orientale* (Paris), *Der Auftakt* (Praga), *Prager Presse* (Praga), *Serdika* (Sofia), *Kurjer Poznanski* (Poznan) *Buletin Latino – Americano de Musica* (Montevideo), *The Musical Quarterly* (New – York); în fișele necatalogate din dosarul de *Scrisori* se păstrează notițele și ciornele unor studii;

Grație lui George Breazul muzicologia actuală dispune prin fondul donat Uniunii Compozitorilor de **colecții aproape complete de reviste de cultură și de specialitate și de ziare din țară și din principalele centre europene**, ele ilustrând interesul sporit al savantului pentru varii domenii de cunoaștere.

Din prima categorie atrag atenția: *Convorbiri literare* – 1867 – 1941; *Lyra română* – 1879 – 1880; *Arta* - Iași; *Musa Română* - Blaj – 1888 – 1907; *Doina* - București – 1891; *România musicală*, București – 1890 – 1904; *Cultura*, București – 1911 – 1944; *Rampa*, București, 1911 – 1931; *Muzica*, Timișoara – București, 1909 – 1925 și București, 1950 – 1972; *Isvorașul*, Bistrița – Mehedinți, 1920 – 1932; *Revista generală a învățământului* – 1925 – 1943; *Revista Fundațiilor Regale*, București – 1934 – 1945; *Gândirea*, București – 1923 – 1943; *Grai și suflet*, București, 1923 – 1937; *Studii și cercetări de*

istoria artei, București, 1954 – 1960; În acest fond este unicul loc cunoscut până în prezent în care se găsește revista lui Oprea Demetrescu – *Musicul Român* - 1861.

Cea de-a doua categorie poate fi împărțită în trei subgrupe:

- cele intrate în biblioteca sa în timpul stagiului berlinez;
- cele achiziționate în aceeași perioadă, din anticariate;
- cele care au continuat să-i solicite interesul și după

întoarcerea în țară.

Printre cele mai importante sunt: *La revue musicale*, Paris – 1920 – 1961; *La monde musicale*, Paris – 1921 – 1935; *Archiv für gesamte Psychologie* – 1915 – 1936; *Zeitschrift für Ästhetik und Allgemeine Kunstwissenschaft*, 1906 – 1943; *Beihefte zur Zeitschrift für Angewandte Psychologie*, 1923 – 1937; *Zeitschrift für Musik*, 1921 – 1943; *Revue de musicologie*, 1924 – 1936; *The musical Quarterly*, 1925 – 1958; *Rivista Musicale Italiana*, 1894 – 1943; *Rivista Musicale argentina*, 1933 – 1937; *Rivista di Arte*, Chile, 1936 – 1937 etc.

Parcurgerea celor mai însemnate dintre revistele ce au intrat în biblioteca PROFESORULUI determină câteva considerații generale: cea mai mare parte a acestora încetează în anul 1943, an crucial pentru publicistica românească și pentru procurarea celor vest-europene; prin integrarea unor date dar și prin furnizarea unor aspecte referitoare la muzica românească Breazul realizează **racordarea muzicologiei românești la tradițiile celor germane, franceze, engleze** etc. Atitudinea sa rezervată față de noua ideologie impusă culturii românești cu forța tancurilor sovietice este ilustrată de absența publicațiilor noii ideologii din biblioteca ilustrului cărturar, cu excepția celor care făceau unele concesii muzicii românești, sau în care erau găzduite colaborările sale. O parte a documentelor autografe au văzut lumina tiparului, altele își așteaptă răbdătoare scoaterea la public, astfel umplându-se multe goluri în cercetarea muzicologică și deschizând calea altor investigații utile culturii românești.

Bogata sa corespondență, totalizând **3128 de epistole**, confirmă devotamentul cu care Breazul își făcea documentarea, apelând la cercetătorii avizați ai timpului, din țară sau din străinătate și furnizând, la rândul său, date și informații unor colegi. Așa cum arătam în recenzia celui de-al

doilea volum de scrisori, „paginile epistolare reflectă «abilitarea» celui chemat să ne reprezinte țara și arta muzicală în centre europene, în instituții și publicații străine de mare prestigiu”⁴⁶.

Investigarea acestui impresionant **fond epistolar** din biblioteca lui Breazul aduce lumini noi asupra relațiilor muzicologului român cu autorități europene, unii dintre ei fiind foști dascăli, ori colegi, de la Berlin, alții fiind personalități sonore ale domeniilor: Georg Schünemann, Erich von Hornbostel, Curt Sachs, Carol Stumpf, Ernest Closson, Amedée Gastoué, Oskar Fleischer, Eduard Spränger, Hans Schmidt, Hans Joachim Moser, Robert Lach, Ilmari Krohn, Leo Kestenberg, Wilhelm Heinitz, Szabolcsi Bence, Erich Müller von Asow și alții. Unele epistole reflectă eforturile pentru găsirea unor publicații străine în care apăreau melodii românești, cum ar fi cele din culegerea lui Daniel Speer (Erich Müller von Asow – directorul *Arhivei Internaționale a Scrisorilor muzicieni* - îl asigură în 1956 că a „pus în mișcare birourile de informare ale bibliotecilor” pentru găsirea baletului valah ale lui Speer, ulterior Breazul cerând și ajutorul lui Romeo Ghircoiașiu și Ștefan Lakatoș), sau a prelucrării pentru violoncel a lui Romberg. Scrisorile confirmă legăturile strânse pe care muzicologul român le stabilise cu personalități marcante europene, precum Erich Müller von Asow, care-l ruga la 27 ianuarie 1944 să-i ducă la Viena, unde urma să conferențeze despre muzica românească, niște cafea, pentru soția sa bolnavă - *XVII – 652*. La 15 noiembrie 1948 muzicologul îi cerea prietenului român studiile despre începuturile operei în Principatele Române, despre începuturile operei precum și studiile de folclorică muzicală – *XVII – 660*. De la același Erich Müller von Asow obținuse la 31 mai 1936 *Olach Tanz* din *Codex Vietoris*.

Fondul epistolar contribuie la obținerea unor date importante pentru istoria muzicii românești prin cercetarea detaliilor unor epistole trimise sau primite de George Breazul de la muzicieni a căror listă începe cu George Enescu și continuă cu: Gheorghe Cucu, Tiberiu Brediceanu, Maria Dima, Muza Germani Ciomac, Alexandrina Burada, Maximilian Costin (reprezentat în biblioteca brezistă și de o culegere de poezii), Gheorghe Fira, G. T. Kirileanu, Ionel Perlea, Juarez Movilă, Traian Herseni, Gavriil Galinescu, Alexandru Zirra, Emil Riegler

Dinu etc. Marea parte a acestei corespondențe a fost pusă la dispoziția celor interesați în cele trei volume de scrisori publicate de Titus Moiesescu, volume ce au meritul de a oferi și varianta în limba română a scrisorilor în limba germană, realizată de Ortansa Țițeiu - Vernescu. Am integrat datele unor documente din biblioteca *Breazul* în monografiile amintite, consacrate lui Gavriil Galinescu și Alexandru Zirra.

Pentru Gavriil Musicescu apelează la Boris Kotlearov de la Chișinău și asemenea exemple, desprinse din bogata sa corespondență, sunt multe.

NOTE BIBLIOGRAFICE

31 – Vasile, Vasile – *Gavriil Galinescu, reprezentant de seamă al folcloricității românești* – 1994, Academia de Muzică Gheorghe Dima din Cluj – Napoca, teză publicată cu titlul: *Gavriil Galinescu*, Piatra Neamț, Editura Nona, 2008;

32 - Vasile, Vasile – *Evoluția conceptului de educație muzicală în România*, 1993 – Institutul de Științe ale Educației – București, teză publicată cu titlul: *Pagini nescrise din istoria pedagogiei și a culturii românești*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995;

33 – În continuarea textului nu mai repet cuvântul registru, numărul scris cu numerotarea latină fiind al celui vizat din cele 17 documente;

34 - Vasile, Vasile - *George Breazul – ctitorii sale culturale*, București, Editura muzicală, 2017;

35 - Vasile, Vasile – *Protopsaltul Dimitrie Suceveanu (1816 – 1898)*, în: *Byzantion*, vol. I, Iași, Academia de Arte „George Enescu”, 1995, pp. 9 – 56;

36 – Tomescu, Vasile – *Paul Constantinescu*, București, Editura muzicală, 1967, p. 108;

37 - Vasile, Vasile - *Teodor T. Burada - ctitor al muzicologiei românești (1839 – 1923)*; în: *Muzica*, București, Serie nouă, Anul XXI, nr. 2 (82), aprilie – iunie 2010, pp. 145 – 160;

38 – Vasile, Vasile - *Profiluri de muzicieni români (sec. XIX – XX)*, vol. I, Editura muzicală, 1986;

39 – Breazul, George – *Scrisori și documente*, III; Ediție îngrijită și adnotată de Titus Moiesescu, București, Editura muzicală, 1997, p. 354;

40 - Vasile, Vasile - *Muzicienii Antonio, Alfonso, Carlo și Alberto Cirillo*; în: *Studii de muzicologie*, vol. XVI, București, Editura muzicală, 1981, pp. 317 – 368;

41 - Vasile, Vasile – *Alexandru Zirra* – București, Editura muzicală, 2005

42 - Vasile, Vasile - *De la muzica firii și a sufletului la muzica sferelor*, Editura Petron, 1999;

43 - Breazul, George – *Pagini din istoria muzicii românești*, vol. II, Ediție îngrijită și prefațată de Gheorghe Firca, București, Editura muzicală, 1970, p. 169;

44 – Breazul, George – *Scrisori și documente*, vol. I, pp. 675 – 677;

45 – Breazul, George – *Patrium Carmen*, p. 62;

46 - Vasile, Vasile - *Activitatea lui George Breazul reflectată în scrisori și documente*; în: *Muzica*, București, Serie nouă, An V, nr. 3 (19), iulie – septembrie 1994, pp. 158 – 160;

SUMMARY

Vasile Vasile

The *George Breazul* fund at the Union of Romanian Composers and Musicologists Library

The monography I wrote for the great ethnomusicologist, musicologist, professor and musical critic George Breazul have bound me to investigate a rich documentary fund named after him at the Union of Romanian Composers and Musicologists Library. It is all that Breazul collected over his entire life and that, in part, served him for the studies he finalized, some of the being published after his death. This enormous fund contains books, scores, magazines, enciclopedias, letters, programs, chronicles – most of them being in a manuscript form, undiscovered – has a complicated history în Lămâiței Street in Filaret area, threatened by the bombing of the World War II, the failed attempt to move everything to Craiova and, at last, the donation made for the Composers' and Musicologists' Union library by Breazul's wife, a true Penelope.

This article wishes to be a guide through a wide ocean – *George Breazul* Library – maybe the most important private libraries in our country, a real treasure of the Romanian musicology waiting to be developed.

Traducerea rezumatelor: Andra Apostu